

A szerkesztő előszava

1996 végén, családtörténeti kutatás során kerültem kapcsolatba Paál Zoltán Arvisuráival. Néhány nehezen kibetűzhető, sokszor másolt szöveg átolvasása felkeltette az érdeklődésemet. Kiderült, hogy egy nagy terjedelmű, összefüggő, térben és időben is nagy távolságot átfogó rovásírásos hagyaték átíratának egy kis részletét volt alkalmam tanulmányozni. Arra törekedtem, hogy Paál Zoltán semmi máshoz nem fogható alkotását teljeskörűen áttekinthessem.

Miután magam is Palócföldön, a hajdani Bolyok faluban (ami ma már Ózd része) születtem, nem volt nehéz kapcsolatba kerülni Paál Zoltán leányával, Duzsik Istvánné Paál Éva asszonnyal és a hajdani Paál Zoltán Emlékbizottság néhány tagjával, akiknek a segítségével, türelmes munkával sikerült az 1945–1982 között szétszóródott, sokezer oldalt kitevő, sok helyen sérült, rendezetlen dokumentumok jelentős részének az összegyűjtése.

Hamar nyilvánvalóvá vált számomra, hogy ezt az értékes hagyatékot mielőbb közzé kell tenni. Mintegy kétéves, kitartó munkával, Püski Sándor egyetértésével és támogatásával 1998-ban, a Püski Könyvesház, összeállításomban és szerkesztésében megjelentette az Arvisura (Igazzsólás) I-II. c. köteteket, majd ezt követően 2003-ban és 2005-ben 2 további kiadásra is sor került. Külön köszönet Püski Sándornak és a kiadás támogatóinak.

Ősi írásunk, a rovásírás fejlettségét tekintve abból indulhatunk ki, hogy az Árpád vezette Honfoglalás során a magyarsággal egy akkori, jelentős katonai hatalom jelent meg a Kárpát-medencében. Belátható, hogy egy ilyen hatóerejű társadalmi és katonai szervezet nem lehet működőképes a diplomácia, a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem, a pénzügyek és a nagy térbeli kiterjedésű terület közigazgatásának hatékony működtetését biztosító írásbeliség nélkül. Ugyanakkor ez a múlt tapasztalatainak, a történelemnek, az ipari, kereskedelmi és katonai ismereteknek, a vallásnak, általában a tudásnak az átadásához is elengedhetetlenül szükséges.

A kereszténységre és ezzel együtt a latin betűs írásbeliségre való áttéréssel együtt azonban a rovásírás tudománya üldözött tevékenységgé vált. A kereszténység felvétele során történekekkel kapcsolatban a nyíregyházi Jósa András Múzeum 1969–1971-es évkönyve István király idevágó rendelkezéséről a következőket közölte:

„Vitéz András rozsnýói kanonok, Gömör és Kishont vármegyék táblabírája 1816-ban a Szilassy család levéltárában őrzött értékes oklevelet fordított le. Jelzete: Vatican 1000-ben Cal. oct. Die festo Lac. Ap.

I. István király tanácsbelieivel aláíratott és törvénnyé tett rendelet, melynek értelmében szerint: Domonkos esztergomi érseknek a magyar keresztény egyháznál leendő keresztülvitel és egyúttal általa Szilveszter pápával leendő közlésül kiadatott: mely szerint Szilveszter pápa tanácsolása folytán határozatott, hogy a magyarok, székelyek, kunok, valamint az egyházi magyar keresztény papság által is használt régi magyar betűk és vésetek, a jobbról balra pogány írás megszüntetődjék és helyébe a latin betűk használtassanak. Itt rendeltetik, hogy a papság azok haszná-

latára jutalmazás mellett betanították és a pogány írástól, valamint tanításától papi állásának vesztese és 20 arany pensasnak büntetése fizetése mellett eltiltatták. Továbbá, hogy az egyházakban található pogány betűkvel felírások és imakönyvek megsemmisíttessenek és latinval felcseréltesse. Valamint pedig azok, akik régi pogány iratokat beadnak, 1-10 dénárig kapjanak jutalmat. A beadott iratok és vésetek pedig tűzzel és vassal pusztíttassanak el, hogy ezek kiirtásával a pogány vallásra emlékezés, visszavágyódás megszüntetődjék.”

Ezután még ezt írja a cikkíró:

„Erről eddig mit sem tudtunk, hogy István király fönti törvénye már foglalkozott a magyar keresztény papság által is használt régi magyar betűkkel és vésetekkel, a jobbról balra való pogány írás büntetése mellett tűzzel vassal való kiirtásával. Hogy a magyarság a pápaság behozatala előtt írástudó művelt nép volt, hogy eleinte a papság is a magyar írást használta és tanította, régi „pogány” iratai és imakönyvei voltak, holott számos más nép csak a kereszténység felvétele után tanult meg írni.”

Miután a rovásírásos írásbeliség lényegében megsemmisült és a nemzet tudatában teljes egészében elhalványult, igen nagy jelentőségű minden fellelhető rovás emléknek vagy átíratának – így az Arvisura hagyatéknak is – a közkinccsé tétele.

2022-ben Paál Éva asszony felkérésére átvettem a teljes, nagyrészt rendezetlen, enyészetnek indult Arvisura hagyatékot, annak megőrzőjeként és gondozójaként. E tárgyú megállapodásunk és együttműködésünk az alábbi célokat szolgálja:

Az Arvisura hagyaték átvétele, biztonságba helyezése, iratmentés és restauráció, állagmegóvás.

A hagyaték teljes áttekintése, rendezése, a Paál Zoltán Arvisura Archívum (PZAA) kialakítása és létrehozása.

A dokumentumok egységes rendszerbe foglalt jelzetele, egyértelmű azonosíthatósága a kutathatóvá tétel végett.

A teljes PZAA-ról legalább 3 replika létrehozása.

A teljes PZAA digitalizálása, a legkorszerűbb technológiákat alkalmazva.

A PZAA törzspéldányának teljeskörű védelmet nyújtó biztonságba helyezése.

A PZAA másolatainak nemzeti szakintézményeinkben történő elhelyezése a megőrzésére vonatkozó, szerződésben vállalt garanciák mellett, méltó fogadtatás, publicitás és a kutathatóság biztosítása garantálásával.

Az Arvisura hagyaték közzététele könyvek, kiadványok megjelentetésével, emlékülés, tudományos konferencia és publikációk szervezésével, közösségi- és közmédiá jelenlét biztosításával bel- és külföldön.

A teljes PZAA feldolgozásával megszerkesztett és kiadott jelen Arvisura kötetek eljuttatása minden Kárpát-medencei magyar nyelvű általános és középiskolába és a nyugati magyar diaszpórába, állami és civil szervezetek együttműködésével.

A 24 Hun Törzsszövetség hajdani mozgásterületén ma élő testvérnépeink országában további tárgyi és epigráfiai régészeti leletek fellelése és azonosítása, melyek adekvát módon kapcsolódnak egyes Arvisura közlésekhez.

A jelen Arvisura kötetek, ill. ezek derivátumainak kiadása külföldön (kínai, török, japán, orosz és angol nyelven).

Mindezek az erőfeszítések annak érdekében történnek, hogy Paál Zoltán és nagy műve, az Arvisura elfoglalhassa méltó helyét a nemzet történeti közgondolkodásában.

2023-ban – mintegy egyéves munkával – befejeződött a Paál Zoltán Arvisura Archívum létrehozása és megindult a fentiekben vázolt további feladatok elvégzése.

A jelen kiadás, a 351-B. Arvisura összeállításához, a PZAA létrehozása és teljeskörű áttekintése után, az eredeti kéziratokat, másolatokat, átiratokat, szövegváltozatokat, töredékeket és a levelezés jelentős részét is beleértve, mintegy 4476 oldal szöveg áll rendelkezésre.

A könyv a tartalomjegyzék után Paál Éva édesapjáról szóló kedves megemlékezésével kezdődik, majd a szerkesztő előszava következik.

Az I. Fejezet Paál Zoltánról, az Arvisura hagyaték átadójáról, leírójáról szól, bemutatva életét, munkásságát és küzdelmét az Arvisura közzétételéért és elismertetéséért.

A II. Fejezet a 12 674 oldal terjedelmű PZAA felépítését és a benne foglalt tartalmi ismertetését taglalja.

A III. Fejezet az Arvisura rovasok rendjéről szól, időfolyamba helyezve a 350 Arvisura szöveget, lajstromba szedve az egyes Arvisurák létrehozóit.

A IV. Fejezet magukat az Arvisura szövegeket tartalmazza, Paál Zoltán előszavával. A PZAA-ban megőrzött dokumentumok alapján 184 Arvisura került be a könyv tartalomjegyzék szerinti lajstromába, összesen 8517 oldalon.

Egyes, az Arvisura lajstromban szereplő, magyar vonatkozásokat is bizonyosan tartalmazó Arvisurák közül 21 szövege nem áll rendelkezésre. Ezek a 114., 115., 116., 117., 119., 120., 130., 161., 180., 195., 197., 211., 212., 213., 242., 260., 261., 262., 266., 291-D. és a 324. Arvisurák. Ha ezek valaha előkerülnek, esetleg más, jelenleg ismeretlen Arvisurákkal együtt, egy későbbi kiadásba kerülhetnek.

Így a jelen könyv tartalomjegyzéke szerint 163 Arvisura szövege áll rendelkezésre. Az Arvisurák fejlécének jobb felső sarkában a PZAA-ban található szöveg terjedelmét tüntettük fel.

Ezek közül 6 Arvisura (348-B., 348-C., 348-D., 350-D., 351-A., 351-B.) a Paál Zoltán által megírt szövegek szerkesztett összeállítására, összesen 5975 oldalon.

Így tehát 157, eredeti, Paál Zoltán által megírt Arvisura szöveg található a PZAA-ban, összesen 2542 oldalon. Ezek kerültek be a jelen kiadásba, melyben 91 ábra és 6 nagyméretű melléklet található.

A közel egy éven keresztül tartó szöveggondozás során – esetenként nagy nehézségekbe ütközve – néhány alapelvet igyekeztem következetesen alkalmazni:

- a lehető legteljesebb mértékben és kevés ismétléssel közreadni a rendelkezésre álló szövegeket,
- ahol csak lehet, Paál Zoltán eredeti szövegeinek minden tekintetben prioritást adni,

- a szövegek elsősorban nyelvtani szempontból kerültek korrigálásra (szórend, betűhibák, értelemzavaró megfogalmazások),
- ezen túlmenően stiláris javítások csak ott kerültek alkalmazásra, ahol az az érthetőség kedvéért elkerülhetetlen volt,
- az azonos sorszámú keletkezett Arvisurák az ABC betűvel megjelölve, időrendbe állítva kerültek lajstromba,
- ha egy Arvisurában nincs szó a keletkezés dátumáról, ott az Arvisura által átfogott időtartam került megjelölésre,
- semmi érdemi nem került kihagyásra a szövegből, akkor sem, ha az nem illeszthető be a mai filozófiai, természettudományos vagy vallási eszmerendszerbe, esetleg érthetetlen megállapításokon alapul,
- Paál Zoltán az időt általában a jelenlegi időszámítás (Kr. e., Kr. u.) szerint adta meg, sok helyen azonban az évszám Medvetoros évben (Mt. é. e., Mt. é.) szerepel, vagy mindkét módon leírásra került,
- semmilyen módon nem volt törekvés arra nézve, hogy az Arvisurában szereplő leírások összhangba kerüljenek más történeti munkákban tárgyalt megállapításokkal, még a nevek írásmódját illetően sem,
- minden rendelkezésre álló térkép lerajzolásra került, függetlenül annak kidolgozottságától vagy tartalmától,
- a szöveg egyenetlen, néhol megszakad a gondolatmenet, sokszor ismétlődnek korábbi elemek – mert a rovók is felhasználták a korábban keletkezett munkákat – mindezekben nem történt változtatás,
- ahol a szövegből nem derült ki egyértelműen, hogy valami mire vagy mire vonatkozik, a nem egyértelmű megfogalmazás inkább eredeti formájában maradt,
- minden fellelhető utalás, szövegrészlet, levéltöredék szerepel, ami a forrásmunkák eredetére utal.

A 348-A. Arvisura, melyet Paál Zoltán (Baraca) „Joli Tórem boglárja I-II.”, majd később, némileg átdolgozva (348-B.) „Vérrel pecsételve” címmel írt meg, a jelentős átfedések és a nagy terjedelmű Arvisura szöveg-betoldások miatt – a jelen könyvben – nem kerül közlésre. Azonban a 348-D. Arvisura, Paál Zoltán és Szalavaré Tura találkozásának története – a betoldott Arvisura részletek nélküli szöveg, dőlt betűvel kiemelve, aláhúzva az Arvisura hagyaték szempontjából releváns, lényeges szakaszok – szerkesztésében bekerült a könyvbe.

A 350-B. Arvisura, a Féran névadó naptár teljes terjedelemben szerepel a könyvben, külön tételként a nevek ABC sorrendbe szedett lajstromával együtt.

Az V. Fejezet szerint a könyvben 33 térkép szerepel, melyből 32-öt Paál Zoltán rajzolt és adott át. A 33 térképből 3 nagyméretű másolat, melyek külön csatolt mellékletként szerepelnek. A 30 újra rajzolt térkép Egri Béla keze munkáját dicséri.

A VI. Fejezet a Paál Zoltán által készített leszármazási táblák közül 10-et mutat be. A 10-ből 3 nagyméretű másolat, melyek külön csatolt mellékletként szerepelnek.

A VII. Fejezetben 12, a PZAA-ban fellelt, Paál Zoltán által leírt mese szerepel.

A VIII. Fejezetben a PZAA-ban fellelt minden olyan dokumentum szerepel, amely a forrásmunkák meglétére vonatkozik.

A IX. Fejezet a Paál Zoltán által folytatott levelezés több ezer oldalnyi szövegeiből tartalmaz kivonatokat, a legfontosabb érintett témakörök szerint csoportosítva. A levelezés megismerése azért is lehet különösen figyelemre méltó, mert abban sok esetben világosan megkülönböztethető, mikor ír Paál Zoltán, az Arvisura átadója, leírója, és mikor nyilvánul meg Paál Zoltán a „magánvalójában”, véleményeivel, esetenként kérdéseivel, sokszor maga által is rácsodálkozva az általa átadott és leírt szövegek mondanivalójára. Paál Zoltán soha, sem szóban, sem írásban nem mondta, nem állította, hogy az Arvisura szövegeket ő találta volna ki, hogy ezek az ő művei lennének, ez egyébként is teljes képtelenség lett volna még a feltételezés szintjén is. Éppen ellenkezőleg: önmagát, mediális képességei folytán az Arvisura szövegek átvevőjének, leírójának és átadójának tekintette. Az eredeti Paál Zoltán által leírt szövegekben, különösen a kézírással írt szövegváltozatokban nagyon is fellelhető, hogy milyen nehézségei vannak az átvett szöveg leírásában, értelmes, nyelvtanilag általa helyesnek vélt megfogalmazásában. A levelezés szakértő feldolgozása az Arvisura szövegekben foglaltakon túlmenően feltehetőleg nagyszámú, unikális közlés megismeréséhez vezethet.

A X. Fejezet Paál Zoltán olvasónaplóját, jegyzeteit és az érintett témaköröket mutatja be időrendben.

A XI. Fejezet a függelék, ami jegyzeteket tartalmaz az Arvisura hagyatékhoz kapcsolódó tárgyi és epigráfiai régészeti leletekről, Palóc-Vasvárról, a Palóc-Vasvár Írottkőről, Schmidt Éva munkásságának Arvisura vonatkozásairól és Paál Zoltán hagyatékának jelentőségéről. A függelék Püski Sándor jegyzetével zárul. A XII. Fejezet a mellékleteket tartalmazza.

A III. kötet végén az Utószó az eddigiek összegzése és a jövőbe mutató ajánlás.

Amikor Paál Zoltán teljes hagyatékának áttekintése során, az Arvisura szövegeken túlmenően találkoztam személyes tárgyaival, olvasónaplójával, jegyzeteivel, levelezésével, megrendülve álltam munkássága és életteljesítménye előtt. Mert valóban megrendítő, hogy teljes életművet hagyott hátra életfeladatának megfelelően: megírta Arvisuráit, genealógia feljegyzéseit, rovásait, meséit, megrajzolta térképeit, mindezt olyan terjedelemben, térbeli és időbeli konzisztens komplexitásban, ami – még ha el is fogadjuk, hogy különleges mentális képességekkel rendelkezett – szinte felfoghatatlan és hihetetlen.

Különösen tiszteletre méltó, hogy nem szegte kedvét a sok meg nem értés, mellőzés, elutasítás, ami nem tette lehetővé, hogy nagy műve még életében közzétételre kerüljön. 1955–1970-ig kitartóan levelezett minden szóba jöhető kiadóval, intézménnyel az Arvisura megjelentetéséről, sokszor megalázó körülmények között, sikertelenül. Legyen számára utólagos elégtétel, hogy 1998-ban a Püski Könyvesház összeállításomban és szerkesztésemben megjelentette az Arvisura (Igazzsólás) I-II. c. köteteket, melyek ma már sok magyar család könyvespolcán ott vannak.

Paál Zoltán Vérrel pecsételve c. regényében (mely Nemes Lakatos Zoltán szerkesztésében 2007-ben jelent meg) örök emléket állított a magyar földön elesett Szalavaré Tura manysi nemzetiségű szovjet katonának és társainak, akik elhozták a dr. Zsiray Miklós által még az első világháború után, a Manysiföldön lévő orosz fogolytáborban másolt rovásírásos ill. egyéb jegyzeteket, amit Paál Zoltánnak adtak át. Ezen túlmenően egy szabályos manysi medvetoron rovósámánná avatták Paál Zoltánt, aki ezt követően képessé vált – közlése szerint – az Arvisura szövegek átvételére és leírására, amit életfeladatává is tettek.

Meg kell emlékeznünk Schmidt Éva neves néprajzkutatóról, aki 11 évig kutatott Manysiföldön. A halála után, kérésére zárolt hagyatékának a feldolgozása – a múlt évben, a zárlati idő letelte után – megkezdődött. Jelentős lehet személyének és tudományos munkásságának, valamint Halmy György erről szóló filmjeinek az Arvisura egyes közléseihez való kapcsolódása.

Paál Zoltán írt arról is, hogy az általa hozzáférhető információk mintegy 5%-át írta meg és adta át. Több támogatással és jobb körülmények között ki tudja, még milyen kulturális kincsek kerülhettek volna elő közvetítésével. Becsüljük meg hát, ami megadatott általa nekünk.

A Paál Zoltán Arvisura Archívum (az Arvisura hagyaték) a 24 Hun Törzsszövetség rovásírásos átirata, valamint a hozzá kapcsolódó, szerteágazó témaköröket érintő dokumentumok rendszere, a magyar őstörténetkutatás és nemzeti identitásunk egyik fontos műve. Lényeges, hogy – ellentétben más történeti forrásokkal – az Arvisura hagyaték fellelésének helyéről, idejéről, körülményeiről, az abban résztvevő személyekről, az anyag Magyarországra kerüléséről, átvevőjéről és leírójáról részletekbe menően sok információ áll a rendelkezésre. Bár az Arvisura hagyatékban foglaltakat ma még szakmai körökben hivatalosan nem fogadják el – bár „magánemberként” számos kutató azt egyes témakörökhöz kapcsolódóan módszeresen tanulmányozza –, Paál Zoltán tisztességéhez és közléseinek hitelességéhez kétség nem férhet. E tekintetben is iránymutató fontosságú a még köztünk élő leányának, Duzsik Istvánné Paál Éva asszonynak minden megnyilvánulása. Az Arvisurákban sok utalás történik egyes rovás emlékek várható fellelési helyeire vonatkozóan. Nem zárható ki, hogy előkerülhetnek eredeti rovások, vagy igen régi másolatok. Egy ilyen esemény Paál Zoltán munkáját is más megvilágításba helyezi majd.

Mély hálával tartozunk dr. Zsiray Miklósnak Manysiföldön, a hadifogolytáborban készített Arvisura másolataiért és átirataiért, Szalavaré Turának, az Arvisura átadójának, Paál Zoltánnak, az Arvisura leírójának, valamint leányának, Duzsik Istvánné Paál Évának, a hagyaték megőrzőjének és mindazoknak, akik az idők folyamán ebben segítettek és az Arvisura korábbi és jelen kiadását, közzétételét, megjelentetését támogatták.

Külön köszönet a Digitaltosh Kiadványszerkesztő és Grafikai Stúdió vezetőjének, Cseh Krisztinának a könyv megjelentetésének menedzseléséért, az esztétikus tipográfiaiért, Hermann Gábor grafikusnak, kiadványszerkesztőnek a rugalmas és precíz munkájáért és Palczer-Aschenbrenner Etelnek a lelkiismeretes korrektúráért.

Köszönet ifj. Keskeny Árpád ügyvezető igazgatónak a támogatásért és a Keskeny Nyomda szolgálatkész munkatársainak a mű kifogástalan nyomdai előállításáért.

Megtiszteltetésnek és a sors különös kegyének tartom, hogy munkámmal hozzájárulhattam az Avisura hagyaték megőrzéséhez és közzétételéhez.

Isten áldásával,

Bolyky Úr János

Telki, 2024. III. 15-én, a 6044. Medvetoros év bölénytor hava 15. napján